

בַּעֲרוֹן

נופר ע'ידי חיים משרנוביץ (רב צעיר) ז"ל

חוברת א' (301)

תשרי-חשון, תשל"ג

שנה ל"ד (כרך ס"ד)

מיהו יהודי?

עיון הלכתי-היסטורי

מאת שניאור זלמן צייטלין

אוניברסיטה דרופסי

בעידן שבו זכו עמים, שמעולם לא טעמו טעם חיי מדינה בעצמאות מדינית והם עתה חברים באומות המאחדות ושווים במעלה לעמים גדולים בעולם; בעידן שבו אין האדם מסתפק בשליטתו בעולמו הוא והנזו מבקש לכבוש את החלל החיצון — בתקופה כזאת קמים מערערים על הנחות מקובלות והן ניתנות לדיון מחדש.

אף היהודים, שניטלה מהם עצמאותם המדינית לפני קרוב לאלפים שנה, זכו לקוממיות מדינית בארצם, ארץ אבותיהם, ערש ממלכתם מימי קדם. במשך מאות בשנים ראו היהודים ארץ זו כארצם — מבחינה דתית, היסטורית וחוקית. בכל דור ודור, בחליפות העתים, ציפו היהודים לגואל, למשיח, אשר ישיבם ויטעם על אדמתם, חבל נחלתם.

כאשר הוקמה מדינת ישראל, ישב שם רק חלק קטן מן העם היהודי. טבעי הדבר לכן שעם ייסודה של מדינת ישראל, כשרוב העם היהודי התגורר בתפוצות, תתעורר השאלה: "מיהו יהודי?" מכיוון שלפי "חוק השבות" ניתנת לכל יהודי הזכות לעלות לישראל ולקבל את אזרחותה ללא כל הגבלה.

השאלה "מיהו יהודי?" התעוררה לראשונה אחרי המהפיכה הצרפתית, כאשר זכו היהודים באמנציפציה. היהודים בעצמם לא עוררו את השאלה הזאת; היא עלתה על הפרק בעצרת הלאומית של צרפת, אחרי המהפיכה, כאשר נסב הוויכוח על השאלה אם להעניק ליהודים זכויות שוות יחד עם תושבי צרפת האחרים.

מנהיגים ליברליים כאבי גריגואר, וביחוד קלירמונט טוניר ורובספיר, דגלו ברעיון שהיהודים הם רק עדה דתית, בדומה לקאתולים ולפרוטסטנטים, ושלמונח "יהודי" משמעות דתית, ועל כן ראויים הם שיעניקו להם אותן הזכויות שנהגות מהן יתר הכיתות הדתיות.

מאידך, סברו לאומנים וריאקציונרים כאבי מורי ורייבל, שהיהודים הם אומה ושלמונח "יהודי" משמעות לאומית, על כן אין הם ראויים ל"זכויות שוות" עם העם הצרפתי, אך החוקה הצרפתית חייבת להגן עליהם כעל זרים.¹

שאלה זו — אם היהודים מהווים עדה דתית או לאומית — עמדה על הפרק בכנס התחוקתי של בטביה (כיום הולנד) כאשר זכתה בעצמאותה.² כאשר התבצרה הכנסיה הנוצרית והיתה לכח השליט ברומי כיוונה את פעולותיה לפי תורת אבות הכנסיה, והם, אבות הכנסיה, ראו ביהודים עדה אתנית-לאומית — אומה, הכנסיה אסרה על הנוצרים ואף על עובדי אלילים לקבל את הדת היהודית, אלה שמוצאם יהודי הותרו להישאר יהודים. הכנסיה אסרה על נשואין בין נוצרים ליהודים וענשה בכל חומר הדין כל מי שעבר על האיסור הזה.³

במשך כל תקופת ימי הבינים ראו הנוצרים — בין שהיו עוינים לעם ישראל או אוהדים לו, עדה אתנית.⁴

הכנסיה הנוצרית לא השמידה את היהודים, כשם שעשתה זאת לעובדי האלילים, אלה אשר סירבו לקבל את הדת הנוצרית, כי היהודים נאמני המקרא הם ובהם מצאו הנוצרים עדות למשיחיותו של ישו. הכנסיה השאירה על כן את היהודים בחיים כדי להעיד על האמת שבנצרות, אך מכיוון שדחו את ישו רב היה סיבלם. אף-על-פי-כן לא ויתרו היהודים על אמונתם. הם האמינו שהיהדות היא דת אוניברסלית ומעולם לא נתנו אל לבם לשאול, או לחקור ולדרוש, מה הם ומי הם, כי תפסו את הענין תפיסה פשוטה בתכלית — מי שנולד להורים יהודיים הריהו יהודי וכל מי שמתיהד מצטרף לכלל ישראל.

היהודים מעלים עתה את השאלה: מיהו יהודי ויהדות מהי? יש אומרים שהיהדות היא דת ולשם "יהודי" משמעות דתית, אחרים סוברים כי היהודים הם אומה, יש הרואים ביהדות ציביליזציה, לאחרונה הוטבע המונח "פיפלהוד" ביחס ליהודים.

היהודים אינם עם שרק תמול נולד; הם אחד העמים העתיקים ביותר בעולם. היהדות היא אחת הדתות העתיקות בעולם והעתיקה ביותר בעולם המערבי. הנצרות והאיסלם — שתיהן נולדו על ברכי היהדות. לעם היהודי היסטוריה בת אלפי שנים, ולכן, כדי להגדיר הגדרה ברורה ונכונה את השאלה "מיהו יהודי?", יש לבחון את קורותיהם מראשית ימיהם ועד זמננו הבחנה בלתי-משוחדת.

(1) "Le mot juif n'est pas le nom d'une secte, mais d'une nation." Comp. Leon

Kahn, *Les Juifs*, Paris, 1898; S. Zeitlin, *JQR*, 1944, pp. 98-102

(2) שם, עמודים 103-108.

(3) עיין שם, עמודים 85-98.

(4) שם.

אין להגיע להגדרת השאלה "מיהו יהודי?" כלאחר-כך. הגדרה מעין זו יש לבססה על עדות היסטורית. לכתחילה היתה למלה "יהודית" משמעות גיניאולוגית וכמו-כן גיאוגרפית. העם נקרא יהודי כי היה מזרע יהודה. ומבן יעקב מוצאו. אחרי חלוקת המלכות בימי רחבעם נקראה האחת בדרום בשם יהודה ותושביה נקראו בני יהודה; מלכה נקרא מלך יהודה ושפתה — יהודית. העם אשר ישב בצפון נקרא בני ישראל, הארץ נקראה ארץ ישראל והמלך — מלך ישראל. שתי ממלכות אלה, הדרומית והצפונית, היוו שני עמים שונים והיו עובדי "אלוהים" שונים. העם בדרום האמין באלהי ישראל השוכן בבית-המקדש בירושלים, הוא המוציאם מארץ-מצרים. לעם בצפון בנה ירובעם, מלכם הראשון, "שני עגלי זהב" והסיר לבו מלעלות ירושלימה.⁵

הנביאים, בין שהיו בדרום ובין בצפון, התנגדו לפירודם של שבטי ישראל וציפו למועד אשר בו תתאחדנה שתי הממלכות לממלכה אחת, היא ממלכת ישראל. בממלכת הדרום האמינו באל לאומי שכרת ברית עם אבותם: אברהם, יצחק ויעקב ושהוציא את אבותם מארץ מצרים והעלה אותם, כאמור, לארץ כנען כפי שהבטיח.⁶ בממלכת הצפון ציווה ירובעם על העם לעבוד את "שני עגלי הזהב" וקרא: "הנה אלהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים",⁷ בהדגישו שמצוים הם לעבוד את האל שהוציאם מארץ מצרים.

מי שלא היה מזרע אברהם, יצחק ויעקב, אשר ה' הוציאם מעבדות מצרים לא יכול היה להסתפח אליהם. המאמינים באל לאומי לא יכלו להסכים לקבלת גרים.

הנביאים התנגדו לפירוד בין עשרת השבטים ושבט יהודה וגם לרעיון האל הלאומי. בספר ישעיהו כתוב לאמור: "כה אמר ה' השמים כסאי והארץ הדום רגלי אי זה בית אשר תבנו לי ואי זה מקום מנוחתי".⁸

בשנת 722 לפה"ס, לערך, כבשו האשורים את ממלכת הצפון ורוב תושביה הוגלו למדינות זרות, ובכך הקיץ הקץ על ממלכה זו. רבים מבני ישראל הצטרפו למלכות יהודה. בשנת 586 לפה"ס נחרבה גם מלכות יהודה.

בשנת 538 הוציא כורש קול קורא ליהודים לשוב לארצם יהודה. רק מיעוט קטן נטש את בבל כדי לשוב לארצו. באותו זמן התחוללה מהפיכה בקרב אנשי יהודה שהיתה לה השפעה מכרעת על מהלך תולדות עם ישראל וקורות העולם הנאור. אנשי יהודה, שהאמינו באלהים רבים, או באלהים עליון ושליט על אלהים אחרים, היו למונותיאיסטים המכירים באל אחד, אלהי ישראל. בכל מקום אשר שם התגוררו, נעשו היהודים לכנסייה אחת המאמינה בה', אלוהי ישראל וחוקת התורה היתה חוקתם.

קהילה יהודית חדשה קמה ביהודה, קהילה תיאוקרטית, היות ובידי הכהן

(5) מלכים א' פרק יב, כז, כח

(6) עיין, ירמיה פרק י"א, ג"ה.

(7) מלכים א' פרק י"ב, כו: ויעש שני עגלי זהב... הנה אלהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים.

(8) ישעיה פרק ס"ו, א. יחזקאל פרק ל"ו, ט"ו.

הגדול היה השלטון הדתי וגם המדיני. הכהן הגדול נחשב אז כבא־כח אלהים. תושבי יהודה נקראו לעולם יהודים. בספרי התנ"ך שלאחר תקופת הגלות, בספרי עזרא וירמיה, מופיע אמנם השם ישראל, אולם הכינוי יהודים רווח יותר. לאחר מכן נעלם כליל השם ישראל ואת מקומו לקח הכינוי יהודי. במגילת אסתר אין השם ישראל נזכר, אלא יהודים בלבד.⁹

מרדכי מכונה יהודי במגילת אסתר, אף כי לפי סיפור יחוסו היה מצאצאי בנימין. יוסף בן מתתיהו, בעשרת ספריו הראשונים של "קדמוניות", בהם הוא מספר את קורות העם עד תקופת בית שני, משתמש בכינוי "עבריים". החל מתקופה זו ואילך הוא מכנה יהודים. בכינוי יהודים נקראים תושבי יהודה בספרות ההלניסטית וכמו־כן בספרות התנאים.

לפי יוסף בן־מתתיהו נקראו היהודים בשם זה כי מצאצאי יהודה הם.¹⁰ במקום אחר הוא מנמק את השם, כי היו תושבי מדינת יהודה.¹¹ לפי זה היה לכינוי "יהודים" משמעות של "שבט", קבוצת אנשים מיוחדת הגרה במדינה הנקראת יהודה.

תושבי יהודה מאוחדים היו עם אחיהם באימפריה הפרסית החל מתקופת בית שני ועד ימיו של אלכסנדר מוקדון. כולם חיו תחת דגל אחד. גם לאחר כיבוש האימפריה על־ידי אלכסנדר מוקדון נשארו הם מאוחדים. אחדותם נמשכה גם לאחר מותו של אלכסנדר מוקדון כשנחלקה ממלכתו. בתקופה מאוחרת יותר נכבשה יהודה על־ידי פתולומאוס והיהודים התאחדו עם אחיהם שבמצרים, אך לא עוד עם אחיהם יושבי בבל. כאשר באה יהודה תחת משטר בית סיליוקוס התאחדו שנית עם אחיהם שבבבל. ברבות הימים כשקמה יהודה והיתה למדינה עצמאית, היא מדינת יהודה, חדל האיחוד עם אחיהם שבבבל ובמצרים.

החל מתקופת בית שני היתה הסמכות הדתית והחילונית בידי הכהן הגדול כאשר ניתנה לו לראשונה מאת מלכי פרס ולאחר מכן מאת בית תלמי ובית סיליוקוס. משך תקופה זו היה הכהן הגדול "נציג" האלהים ובידו היתה הסמכות הבלעדית על העם בענינים אורחיים.

עם הקמת מדינת יהודה ניטלה מידי הכהן הגדול סמכותו הדתית והחילונית. התיאוקרטיה סולקה ואת מקומה תפסה הנומוקרטיה, דהיינו: שלטון הדת, אשר בה אין ה' זקוק ל"נציג". שליטתו של הכהן הגדול הוגבלה לבית המקדש והמשטר האזרחי היה בידו האנטרך ולאחר מכן בידי המלכים. מוסד חדש הוקם לעניני דת, הלא הוא בית־הדין אשר חלש על החיים הדתיים לא רק ביהודה כי אם גם בבבל ובמצרים. כאשר נפוצו היהודים בגלויות אחרות בעולם היו חוקי בית־הדין מכוונים את אורח חייהם הדתיים.

ברור, לכן, שתושבי יהודה נקראו יהודים. יהודים רבים נטשו את יהודה לאחר חורבן בית ראשון והיגרו למצרים, התיישבו בה וראו את עצמם גם כאן בני יהודה.

(9) המובן של "מתיהדים" יבואר בהמשך המאמר.

.Ant. XI, 7 (10)

.Contra Apionem I, 22 (11)

כאשר כבש פתולומאוס הראשון את יהודה נפלו יהודים רבים בשבי והוגלו למצרים. גלות מצרים, על כן, מורכבת היתה בעיקרה מבני יהודה שהיו מוכרים כיהודים מארץ יהודה¹². נראה הדבר, שבני גלות אסיה הקטנה תחת שלטונו של סיליוקוס נקראו עבריים או ישראלים.

עם יסודו של הבית השני חל שינוי ראדיקאלי במושג ה"אל". בני יהודה היו מאמינים בה', אל אחד (מונותאיסטים). בתחילת בית שני הם האמינו באלוהים, שה' הוא האל של בני יהודה. ה' היה לפי דעתם אל אתני, אבל תחת השפעתם המוגברת של הפרושים, שהאמינו שה' הוא אל אוניברסלי, אל האנושות כולה, נחקקה בלב היהודים האמונה שה' הוא אל אוניברסלי, אדון כל הארץ. כשפרץ הריב בין הפרושים והצדוקים שימשה התפיסה האלהית סלע המחלוקת. הצדוקים האמינו באל לאומי, באל אתני של בני יהודה. לעומתם האמינו הפרושים שה' הוא אלהי העולם כולו, בורא שמים וארץ. בני יהודה קיבלו עול מלכות שמים באהבה והאמינו שכל אדם ללא הבדלי לאום או גזע, ראוי לבוא בברית ה' של בני יהודה, שכן הוא אל כל הגויים.

כל עוד דגל העם ברעיון של אל "גזעי", אל אתני, לא היה יכול ענין הגיור לצאת לפועל. הביטוי "גר" המופיע פעמים רבות בתנ"ך עניינו "זר", שבא לגור בארץ, או בעיר¹³. גרים נעשו רצויים רק לאחר שנתקבל הרעיון שאל היהודים, ה', הוא אל אוניברסלי. הביטוי "גר" המופיע בתנ"ך קשור, כאמור, למושג "אדם שבא לגור", ומעתה התייחס לאדם שנעשה גר, כלומר, שהצטרף לדת ישראל ונעשה חלק מכלל ישראל. (המונח *proselytos* שבספטואגינטה הוא תרגומה של המלה "גר" ומשמעו אדם שבא לגור בעיר).

יוסף בן מתתיהו לא השתמש במונח *proselytos* לגבי המצטרפים לדת היהודית. בסיפורו על סיליוס, בנו של בודאס, מלך ערב, אשר רצה לשאת לאשה את שולמית, אחותו של הורדוס, המלך הסכים בתנאי שסיליוס יקבל על עצמו את מנהגי היהודים וחוקותיהם¹⁴. הלנה, מלכת אדובנה ובנה איזטס, נסתפחו אל הדת היהודית, לפי פלביוס, והם המירו את אורח חייהם וקיבלו על עצמם מנהגי היהודים וחוקיהם¹⁵. הכינוי לגוי שהסתפח לדת ישראל היה מומר, דהיינו — מי שהחליף את דתו בדת היהודים. השווה ירמיהו ב', י"ד: ההימיר גוי אלהים. במונח הזה השתמש יוסיפון, מחבר מכבים ג'.

האם דרוש היה מעשה "רשמי" מאדם שבא להתגייר ולקבל על עצמו את הדת היהודית? מן הספרות הקדומה של תקופת בית שני אנו למדים כי לא היה דרוש אלא עזיבת פולחן האלילים וקבלת אלהי ישראל כאל העולם כולו. גיבורת מגילת רות בקבלה את הדת היהודית, אמרה בפשטות לחמתה: "עמך עמי ואלהיך אלהי!" בתלמוד מובא סיפור על גברי אשר בא אל הלל וביקש להתגייר בתנאי שילמדוהו התורה כולה על רגל אחת. הלל קיבלו בסבר פנים יפות ואמר: "דעלך סני לתברך לא תעביד — זו היא כל התורה כולה ואידך פירושה היא

(12) עיי' : S. Zeitlin, *The Jews: Race, Nation or Religion*, 1936

(13) כי גרים הייחם בארץ מצרים.

(14) Ant. 16.17 (225)

(15) *Ibid.*, 20.2 (38)

זיל גמור" ¹⁶. הלל בקבלו את הנכרי לכלל ישראל יצא מתוך ההנחה שהנכרי שרצונו היה להתגייר עזב לחלוטין את עבודת האלילים וקיבל את אלהי ישראל כאל העולם. לפיכך עליו לקיים את מצוות ה' ככל יהודי. מכיוון שברית מילה היא מצוות ה' — ויש לקיימה ביום השמיני להולדת הוולד — על הגר, לפיכך, לבצעו מיד, שכן אם אין הוא עושה כן, הריהו מחלל חוקי ה' ללא הרף. ברם, ברית מילה אינה בחזקת תנאי של *sine qua non* שבלעדיה אין אדם יכול להתגייר. רק בתקופה מאוחרת יותר הוטלה כחובה על הגרים. הלל אמר לנכרי כי מה ששנוא עליו לא יעשה לחברו. לפי הלל מיוסדת דת ישראל על שני עיקרים: הכרה באלהי ישראל כאלהי העולם ואהבת הבריות. יוסף בן מתתיהו בספרו על גיורו של איזטס אשר קיבל על עצמו את מנהגי היהודים ואורח חייהם, הוסיף שאיזטס תהא אם אפשר לו להיות יהודי נאמן אף כי אינו נימול, כי ברית מילה טומנת בחובה סכנה בעבורו בגלל תגובתם השלילית של אזרחי האבידנים. אנאניאס שהיה מורו הרגיעו באמרו שהוא יכול לעבוד את ה' גם ללא קיום מצוות ברית מילה כי עבודת ה' נעלה היא אף ממצווה זו ¹⁷. יוסף מן מתתיהו מוסיף לספר ואומר, כי כאשר קרא איזטס בתורת משה, אדם בשם אלעזר, שהיה בקיא בחוקי ארצו, נזף בו ואמר לו שהוא עובר על החוקים האלה כשהוא קורא בתורת משה, כי לא נימול, אך אין פירושו של דבר שברית-מילה היא בחזקת תנאי הכרחי לגרים. אלעזר רק הורה את איזטס שכל העובר על תורת משה אסור לו שיקרא בה ¹⁸. בספר יהודית מובא כי לאחר שהולופרניס נרצח, אחיור העמוני, שהאמין בה' נימול "והצטרף לבית ישראל" ¹⁹. אחיור, שהאמין בה' והצטרף לבית ישראל, שמר חוקי ה' וקיים אחת ממצוותיה הראשונות, מצוות ברית מילה.

לאחר חורבן בית שני נתחייבו הגרים לקיים מצוות ברית מילה. טעם הדרישה לקיומה של מצוות ברית מילה אצל גרים ברורה למדי. ראשית, מגלה המתגייר הנימול על-ידי מעשה זה שהוא מקבל על עצמו את הדת היהודית; ומצוה זו ערכה עלה, כי היהודים סבלו רדיפות על קיומה. אנטיוכוס אפיפנס אסר מצוות ברית מילה והיהודים נהרגו על שמירתה. שנית, פאול טען כי הברית בין ה' לבין אברהם אינה מבוססת על מצוות ברית מילה ²⁰. כדי להפריך את תורתו של פאול הדגישו חז"ל שה' כרת ברית עם אברהם דווקא על-ידי מצוות ברית מילה ומאז ידועה מצוות ברית מילה כ"בריתו של אברהם" ²¹. על כן הטעימו היהודים חשיבותה של מצווה זו ודרשו קיומה מגרים.

מה הוא, אם כן, הטעם העיקרי לטבילת המתגיירים? באסיפה שנתכנסה

16 שבת לא, ב. "מעשה בנכרי (גוי) אחר שבא לפני שמאי אמר ליה גירני... בא לפני הלל גיירה אמר ליה דעלך סגי לחברך לא תעבידו זו היא כל התורה כולה ואיך פירושה היא זיל גמור".

Ant. 20.2 (41) (17)

שם, 44 (18)

14.10 (19)

Romans 4.1-13 (20)

(21) והמפר בריתו של אברהם אבינו... אין לו חלק לעולם הבא.

בשנת 65 נתקבלו גזירות מסויימות ובכללן הגזירה שנכריים טמאים טומאת זב²². יהודי שנטמא טומאת זב חייב היה להיטבל לאחר טהרתו ולהביא קרבן. נכרי שהוכרז כי טמא הוא טומאת זב ורוצה להצטרף לקהל ישראל היה עליו להיטבל כי על-ידי הצטרפותו לקהל ישראל הרי הוא נטהר.

בנוסף לטבילה על הגר היה להביא קרבן כיהודי שנטהר מטומאת זב. וכשם שישראל הביא קרבן שתי יונים, כך גם הגר²³. מסתבר, איפוא, שעל הגר היה להיטבל לא משום שקיבל על עצמו עול מלכות שמים, כי אם מפני שניטהר מטומאתו, טומאת זב. בתלמוד נחלקו הדעות בנוגע לדברים שחייב בהם הבא להתגייר. על פי רבי אליעזר, אם הגר נימול ואינו ניטבל הריהו גר²⁴. לפי רבי יהושע, שהוא מבית מדרשו של הלל, אם גוי חפץ להיות יהודי עליו לקיים כל מצוות ה', ובכלל זה מצוות מילה, אף כי ברית מילה איננה תנאי הכרחי לגיור. לפי רבי יהושע טבילה היא עיקר בגיור, כי בהיותו נכרי הרי היה בחזקת טמא, ובאם ברצונו להתגייר עליו לקיים מצוות טבילה. החכמים אמרו שהבא להתגייר חייב בשתייהן, במילה ובטבילה.

הלכה זו המובאה בגמרא בשם חכמים היא לאמיתו של דבר דעתו של רבי יוסי²⁵, שחי לאחר תקופת הדריאן. הסיבה לכך ששמו אינו נזכר היא, כי דעתו של ר' יוסי היא דעת יחיד ונגדו את דברי רבי יהושע, שהלכה כמותו, לפיכך הביא דברי ר' יוסף בשם חכמים, וכלל הוא בתלמוד שיחיד ורבים הלכה כרבים.

החכמים שיבחו את הגרים והיללו את הזונחים אליליהם כדי לקבל על עצמם עול מלכות שמים ונדועה להם חיבה יותר מלאלה שנולדו בני ברית²⁶. הם נמשלו לאברהם אבינו, שגודל על עבודת אלילים ולאחר מכן נטש אותם. אמנם בתלמוד יש גם דעה בגנות הגר²⁷, אך זו היתה דעת יחיד ולא ייחסו לה ערך. דעת הרוב לגבי גיור היתה חיובית, כך מסתבר מן ההלכה שלפיה מותר הכהן בנשואין עם בת גר²⁸, מכיוון שבעיני החכמים נחשב הגר כיהודי גמור. לפי רבי שמעון מותר הכהן בנשואי בת שהתגיירה לפני שמלאו לה שלוש שנים ויום אחד²⁹. דעות אלה הן בניגוד לציווי התורה, שעל הכהן לשאת לאשה אך ורק בת ישראל³⁰. התלמוד מספר, כידוע, על כמה חכמים מצויינים שהיו צאצאי גרים.

22) תוס. זב ב' א: הגוים... טמאין כזבין לכל דבריהם. עיין: Zeitlin, HUCA, Vol. 1

23) תוס. שקלים, ג.

24) יבמות מו: גר שמל ולא טבל ר' אליעזר אומר הרי זה גר... טבל ולא מל ר' יהושע אומר הרי זה גר. עיין גם ירוש. קדושין, פ' ג, הלכה י"ד.

25) וחכמים אומרים... אין גר עד שימול ויטבול... מאן חכמים ר' יוסי.

26) עיין JQR 1944 עמ' 194-98. חביב הגר לפני הקב"ה מן אותן אוכלוסין שעמדו

על הר סיני.

27) יבמות מו: דאמר ר' חלבו קשים גרים לישראל כספחת.

28) עיין ירוש. קדושין ז, ו: עד שיחלדו בקדושת ישראל.

29) גיורת שנתגיירה פחותה מבת שלוש שנים ויום אחד כשירה לכהונה.

30) עיין: יחזקאל מז, כב: מורע בית ישראל. עיין: ירוש. בכורים א, ד' גר עצמו

מביא וקורא.

הפרושים הכניסו את ספר רות לתוך כתבי הקדש כדי ללמד שגר יהודי גמור הוא. יחוסו של דוד המלך נמשך אל רות המואבית אשר קיבלה את דת ישראל. הפרושים שהכניסו את ספר רות אל תוך כתבי הקדש התכוונו להוכיח כי הגירות המואבית נשאה חן לפני ה', ודוד המלך, הנאדר והנערץ בכל המלכים, מחבר מזמורי תהלים, הוא דור רביעי מזרע הגירות המואבית.

התלמד אוסר נישואי תערובת אם הבעל או האשה נשאר עובדי אלילים. יוסף בן מתתיהו מספר ב"קדמוניות" על חייל יהודי בבבל אשר נשא אשה עובדת כוכבים. בני דתו התנגדו התנגדות עזה לברית הנישואין על שהאשה ממשיכה לעבוד אלילים.³¹ יוסף בן מתתיהו מוסיף לספר שהנישואין הללו המיטו אסון על הקהילה היהודית כולה.

נישואי תערובת בין יהודים ולא יהודים אינם תופסים. אם האם יהודית וולדותיה יהודיים³², אף כי האב אינו יהודי.³³

(המשך יבוא)

31 (345) Ant. 18.9.

32 עיין: יבמות מה' והלכתא נכרי [גוי] ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר בין בפנויה בין באשת איש... כיון דאמו מישראל אחיך קרינן ביה.

33 עיין: קדושין ג, יב: אין בנך הבא מן הנכרית קרוי בנך אלא בנה; הולד כמותה.